

**“Mülki şəxslərin müdafiəsi və hərbi əsirlərin hüquqlarının qorunması”
haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

(30 iyun 1995-ci il)

Bu Qanun:

mülki şəxslərin müdafiəsi və hərbi əsirlərin hüquqlarının qorunması ilə bağlı məsələlərin Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının üstünlüyü və bu hüquqların təmin edilməsi üçün dövlətin məsuliyyəti əsasında qanunvericilik yolu ilə tənzimlənməsi zərurəti;

beynəlxalq humanitar hüquq normalarının, insanla humanist rəftar edilməsi, onun şəxsiyyətinə və şərəfinə hörmət bəslənməsi üçün dövlət təminatları müəyyənləşdirilməsinin vacibliyini, müxtəlif səbəblərdən silahlı münaqişə zonasına düşmüş mülki şəxslərin müdafiəsi və hərbi əsirlərin hüquqlarının qorunması üçün təminatların Azərbaycan Respublikası tərəfindən qeyd-şərtsiz təsdiq olunması;

hərbi münaqişə qurbanlarının müdafiəsini təmin etmək üçün səyləri əlaqələndirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının bütün həmsərhəd və başqa dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığı inkişaf etdirmək əzmi, bu problemlərin həlli ilə məşğul olan dövlət orqanlarının əməkdaşlığını inkişaf etdirməyin məqsədəuyğunluğunun təsdiqi zərurəti əsas götürülməklə qəbul edilir.

Bu Qanunda silahlı münaqişənin qarşı tərəfi ilə müvafiq saziş bağlanması, habelə həmin tərəfin mülki şəxslərin müdafiəsini və hərbi əsirlərin hüquqlarının qorunmasını təmin etmədiyi təqdirdə Azərbaycan Respublikasının bu məsələlər barəsində Beynəlxalq hüquq normalarının pozulması və bunlara riayət edilməməsi faktlarını müəyyənləşdirən beynəlxalq komissiyaya müraciət etmək hüququnun saxlanması nəzərdə tutulur.

I Fəsil. Ümumi müddəalar.

Maddə 1. Bu Qanunun müddəaları Azərbaycan Respublikasının hər hansı səbəbdən dövlətlərarası silahlı münaqişənin (müharibənin) iştirakçısı olduğu və ya onun ərazisində Azərbaycan Respublikası ilə iki və ya daha çox tərəf arasında daxili silahlı münaqişənin yarandığı hallarda, həmin tərəflərin biri bu cür münaqişənin mövcudluğunu təsdiq etməsə belə, tətbiq olunur.

Maddə 2. Bu Qanunun müddəaları silahlı münaqişənin yarandığı andan tətbiq olunur və silahlı münaqişə ümumən qurtarıldıqdan sonra işğal edilmiş ərazilərdə isə işğal aradan qaldırıldıqdan sonra Qanunun müddəalarının tətbiqi xitam olunur. Göstərilən müddətlərdən sonra tamamilə azad ediləcək, vətəninə qaytarılacaq və ya yerbəyer ediləcək şəxslərə bu Qanunun müddəaları onlar faktiki

surətdə tamamilə azad edilənədək, vətənə qaytarılanadək və ya yeribəyər edilənədək şamil olunur.

Maddə 3. Bu Qanunda mülki şəxslər dedikdə aşağıdakılar başa düşülür:

1) dövlətlərarası silahlı münaqişə dövründə - münaqişə iştirakçısının silahlı qüvvələrin tərkibinə daxil olmayan və hər hansı məqamda, hər hansı şəkildə belə münaqişə zonasında olan, yaxud münaqişə iştirakçısının ixtiyarında və ya vətəndaşı olmadığı işğalçı dövlətin ixtiyarında olan şəxslər;

2) daxili silahlı münaqişə dövründə - münaqişə iştirakçısının silahlı qüvvələrinin tərkibinə daxil olmayan, hərbi əməliyyatlarda bilavasitə iştirak etməyən şəxslər, habelə hərbi əməliyyatlar başlanmazdan əvvəl münaqişə iştirakçısının silahlı qüvvələri tərkibinə daxil olsalar da, silahı könüllü yerə qoymuş və ya hər hansı başqa səbəbə görə sıradan çıxmış şəxslər.

Maddə 4. Bu Qanunda mülki obyektlər dedikdə öz xarakteri, mövqeyi, təyinatı və ya istifadəsi baxımından hərbi əməliyyatlar üçün ciddi əhəmiyyət daşımayan, tam və qismən dağıdılması, ələ keçirilməsi və ya neytrallaşdırılması konkret məqamdakı vəziyyətə görə heç bir üstünlük verməyən bütün obyektlər başa düşülür.

Mülki obyektlərdən mülki şəxslər köçürüldükdən və onlar qarşı tərəfin silahlı qüvvələri tərəfindən tutulduqdan sonra hərbi obyekt sayıla bilər.

Maddə 5. Bu Qanunda hərbi əsirlər dedikdə hərbi əməliyyatlarda bilavasitə iştirak edib-etmədiyindən asılı olmayaraq, silahlı münaqişədə qarşı tərəfin silahlı qüvvələri tərkibinə daxil olan və Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin əsir tutduğu şəxslər başa düşülür.

Maddə 6. Bu Qanunda yaralılar və xəstələr dedikdə tibbi yardıma və ya qulluğa ehtiyacı olan, Azərbaycan Respublikası barəsində hər hansı düşmənçilik hərəkətindən çəkinən bütün mülki və hərbi şəxslər başa düşülür.

Maddə 7. Mülki şəxslərin və hərbi əsirlərin bu Qanunda müəyyənləşdirilmiş hüquqları ayrılmaz hüquqlardır. Səbəblərindən asılı olmayaraq mülki şəxslərin və hərbi əsirlərin bu hüquqlardan imtina etməsi etibarsızdır.

Maddə 8. Əgər hər hansı səbəbdən Azərbaycan Respublikası dövlətlərarası silahlı münaqişənin iştirakçısı olarsa, yaxud onun ərazisində daxili silahlı münaqişə yaranarsa, Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatı üzrə ləngimədən münaqişə iştirakçılarının bu Qanunun müddəalarına əməl etməsini və bunları tətbiq etməsini qərarlı təmin edəcək hami dövləti elan edir. Əgər hər hansı hami dövlət elan edilməyibsə və ya qarşı tərəf iki həftə müddətində onu tanımayıbsa, Azərbaycan Respublikası Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsini onun substitutu kimi tanıyır.

Maddə 9. Azərbaycan Respublikasının silahlı qüvvələri və müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları münaqişə iştirakçılarının hamisi olan dövlətlərin və ya onların substitutunun Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin səmərəli fəaliyyətinə hər vasitə ilə kömək göstərməlidirlər. Onların müvafiq müraciətindən sonra bu Qanunun müddəalarını Azərbaycan Respublikasının necə icra etdiyinə nəzarət etmək üçün hami dövlətlərə və ya onların substitutuna dərhal hər cür lazımı şərait yaradılır.

Maddə 10. Azərbaycan Respublikası silahlı münaqişə zonasına və ya qarşı tərəfin ixtiyarına düşmüş bütün mülki şəxslərin və hərbi əsirlərin qohumlarının öz yaxın adamlarının taleyindən xəbər tutmaq hüququnu tanıyır.

Qarşı tərəfin ixtiyarına düşmüş hər bir mülki şəxs və ya hərbi əsir barəsində məlumatları əlaqələndirmək, habelə onlarla bağlı bütün problemləri həll etmək üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Azərbaycan Respublikasının iştirakı ilə silahlı münaqişənin yaranmasından sonra dərhal silahlı münaqişə zonasına düşmüş mülki şəxslərin, hərbi əsirlərin və itkin düşmüş şəxslərin işləri üzrə Dövlət komissiyası (irəlidə - Dövlət komissiyası) təsis edir.

Maddə 11. Dövlət Komissiyası:

1) 10-cu maddədə göstərilən şəxslərin hər biri barəsində, o cümlədən onların yerdəyişməsi, azad edilməsi, vətənə qaytarılması, qaçması, xəstəxanaya qoyulması, ölümü, ağır yaralıların və xəstələri sağlamlıq vəziyyəti barəsində məlumatı toplayıb təhlil edir və onların müqəddəratı ba rədə ailələrinə xəbər verir;

2) qarşı tərəfin əlinə düşmüş hər bir şəxsi statusundan asılı olmayaraq uçota alır, beynəlxalq hüquq normalarının tələblərinə əməl etməklə, onların şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsinə kömək edə bilən məlumatı qeydə alır;

3) silahlı münaqişə zonasına düşmüş mülki şəxslər , hərbi əsirlər və itkin düşənlər, o cümlədən əsirlikdə ölənlər barəsində daxil olan sorğulara cavab verir;

4) lazımı məlumatlar almaq üçün qarşı tərəfə bilavasitə, yaxud hami dövlətlər və ya onların substitutu -Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi vasitəsilə müraciət edərək sorğular verir.

Dövlət komissiyasının məlumat və sorğuları səlahiyyətli vəzifəli şəxsin imzası və gerbli möhürlə təsdiq edilməlidir.

Maddə 12. Silahlı münaqişə dövründə hərbi əməliyyat zonalarında Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri, habelə dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları münaqişədə qarşı tərəfə mənsub bütün mülki şəxslərin və hərbi əsirlərin qeydiyyatını, daşınmasını və Dövlət komissiyasının sərəncamına çatdırılmasını təmin edirlər.

Maddə 13. Silahlı münaqişə başladıqdan sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərksilah edilib saxlanılanlar, cəsədlər və dərhal vətənə qaytarılmalı şəxslər barəsində məlumatın mübadiləsi məntəqələrini yaradır.

Mübadilə məntəqələrinin aşağıdakı iş qaydası müəyyən edilir:

1) qarşı tərəfdən ələ keçmiş şəxslərin, o cümlədən hərbi əməliyyatlarla bağlı səbəblərdən yaralananların və ölənlərin müəyyən yerə gətirilməsi; onlara dair məlumatın operativ toplanması, onların (cəsədlərdən başqa) Dövlət komissiyasına təhvil verilməsi;

2) qarşı tərəfə mənsub şəxslərin cəsədləri tanındıqdan və şəxsiyyəti müəyyənləşdirildikdən (sənədlər üzrə) sonra, yaxud bu mümkün deyilsə, cəsəd mümkün qədər ətraflı təsvir edildikdən (şəxsi əşyalarına, xüsusi əlamətlərinə görə) sonra 24 saat ərzində qarşı tərəfə verilir;

3) əgər cəsədlərin dəyişdirilməsi mümkün deyilsə, onların tanınması üçün 2-ci bənddə göstərilmiş tədbirləri gördükdən sonra tərəflərdən hər biri onları dəfn edir. Bu şəxslərin dəfn yerlərinə hörmətlə yanaşılır və istənilən vaxt tapılmaq üçün nişan qoyulur;

4) mübadilə məntəqələrinin yerləşdiyi ərazilər silahsız zonalar elan olunur, oraya münaqişə edən tərəflərin, hətta dövlətlərin və Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin nümayəndələri buraxılır.

II Fəsil. Mülki şəxslərin müdafiəsi.

Maddə 14. Silahlı münaqişə dövründə Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları, hətta tərəflərdən biri belə münaqişənin mövcudluğunu təsdiq etməsə də, mülki şəxslərin müdafiəsini təmin edirlər. Qarşı tərəfə mənsub olub Azərbaycan Respublikasının ixtiyarına düşmüş mülki şəxslərlə irq, cins, dil, etiqad, milli və sosial mənşə və bu kimi başqa meyarlar baxımından heç bir ayrı-seçkiliyə məruz qoyulmadan hörmət və humanist rəftar edilir.

Maddə 15. Hər hansı səbəbdən silahlı münaqişənin iştirakçısı olduqda Azərbaycan Respublikası öz tərəfindən mülki şəxslərə qarşı silah işlədilməsinə, mülki obyektlərin atəşə tutulmasına, bombalanmasına və ya basqına məruz qalmasına yol vermir, habelə mühasirəyə alınmış zonadan bütün mülki şəxslərin köçürülməsi üçün təxirəsalınmaz tədbirlər görülməsini təmin edir, bu zaman yaralılara, xəstələrə, əlillərə, qocalara, uşaqlara və qadınlara xüsusi diqqət və qulluq göstərir, hamilə və azyaşlı uşağı olan qadınlara qayğıkeş münasibət və qulluq təmin edilməlidir.

Maddə 16. Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları münaqişədə iştirak edən qarşı tərəfin eyni hərəkətlərinə cavab olaraq və ya bunlara son qoymaq məqsədilə mülki şəxslər, tibb müəssisələri və onların heyəti, mülki obyektlər, mülki əmlak, tarixi abidələr, incəsənət əsərləri, ibadətgahlar, təbii mühit, təhlükəli qüvvəyə malik qurğular barəsində təzyiqlik tədbirləri sayılan hər hansı hərəkətə yol vermirlər.

Hərbi əməliyyatlar gedişində son zərurət şəraitində Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin məcburən gördüyü tədbirlər bu cür təzyiqlik tədbirləri kimi qiymətləndirilə bilməz.

Maddə 17. Mülki şəxslər barəsində aşağıdakılar qadağandır:

- 1) şəxslərin həyatını, sağlamlığını, fiziki və ya psixi vəziyyətini zorakılığa məruz qoyma (qətl, hər çür işgəncələr, zorlama, cismani cəzalar, xəsarət yetirmə);
- 2) insan ləyaqətini alçaltma, o cümlədən hər hansı şəxslə alçaldıcı və təhqiramiz rəftar, ilk növbədə qadınlara yaramaz münasibət, onları fahişəliyə məcbur etmə və ya qadınların şərəf və ləyaqətinə başqa qəsdlər;
- 3) girov götürmə;
- 4) işğal edilmiş ərazidən işğalçı tərəfin ərazisinə mal-qaranı sürüb aparma və əhalini köçürüb aparma;
- 5) qarşı tərəfin mülki şəxslərindən hərbi əməliyyatlarda istifadə etmə və ya onları silahlı münaqişənin doğurduğu təhlükələrə daha çox məruz qalan rayonda saxlama;
- 6) özünün mülki əhalisini işğal edilmiş əraziyə köçürmə;
- 7) hərbi əməliyyatlar üçün zəruri olmayan daşınan və ya daşınmaz əmlakı talan və ya məhv etmə;
- 8) 18 yaşına çatmayan şəxsləri məcburi işlərə göndərmə;
- 9) beynəlxalq hüququn təsdiq etdiyi məhkəmə təminatları gözlənilməklə qanun üzrə lazımı qaydada təsis edilmiş məhkəmənin qərarı olmadan məhkum etmə və cəzanı icra etmə.

III Fəsil. Hərbi əsirlərin hüquqlarının qorunması.

Maddə 18. Silahlı münaqişə dövründə ayrıca şəxs, şəxslər qrupu, hər hansı təşkilat və ya hərbi hissə tərəfindən tutulmuş şəxslər münaqişədə iştirak edən tərəflərdən biri kimi Azərbaycan Respublikasının ixtiyarında olarkən statusundan, milli mənsubiyyətindən, etiqadından, dilindən, siyasi əqidəsindən, müəyyən sosial qrupa mənsubiyyətindən və buna bənzər başqa meyarlardan asılı olmayaraq öz şəxsiyyət və şərəfinə hörmət köürür, habelə bu Qanunuda nəzərdə tutulmuş hüquqlardan istifadə edirlər.

Maddə 19. Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları Azərbaycan Respublikası ərazisində hərbi əsirlərin hərbi əməliyyatlar zonasında, ayrı-ayrı vətəndaşların yanında və ya hərbi hissələrdə saxlanılmasına yol vermir. Hərbi əsirlər beynəlxalq hüququn tələblərinə uyğun olaraq bu məqsədlərdən ötrü xüsusi ayrılmış düşərgələrdə saxlanılır.

Maddə 20. Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları qarşı tərəfin bütün hərbi əsirlərinin soyadları, adları, rütbələri, təvəllüd tarixləri və yerləri, daimi yaşayış ünvanları göstərilməklə qeydiyyatla alınmasını təmin edirlər.

Maddə 21. Hərbi əsirlər barəsində aşağıdakılar qadağandır:

- 1) həyata, sağlamlığa və cismani toxunulmazlığa qəsd, o cümlədən hər hansı şəkildə qətl, zorlama, cismani xəsarət yetirmə, tibbi və ya elmi eksperimentlər aparma, qəddar rəftar və işgəncələr;
- 2) insan ləyaqətinə qəsd, o cümlədən təhqiramiz və alçaldıcı rəftar;
- 3) hərbi əməliyyatlarda sipər kimi istifadə etmə;
- 4) beynəlxalq hüququn təsdiq etdiyi məhkəmə təminatları gözlənilməklə qanun üzrə lazımı qaydada təsis edilmiş məhkəmənin qərarı olmadan məhkumətmə və cəzanı icra etmə.

Maddə 22. Bütün hallarda hərbi əsirin aşağıdakı hüquqları vardır:

- 1) humanist rəftar, şəxsiyyət və şərəfinə hörmət (qadınlara, yetkinlik yaşına çatmayanlara xüsusilə hörmət edilir və onlar yaramaz qəsdlərdən qorunurlar);
- 2) əsir tutulana qədər malik olduqları mülki-hüquq qabiliyyətini saxlamaq;
- 3) öz ölkəsinin qanunlarına uyğun olaraq, lakin əsirlik şəraitini tələb etdiyi məhdudiyyətlərlə vətəndaş hüquqlarından istifadəni davam etdirmək;
- 4) yalnız quruda yerləşən və təhlükəsizlik, gigiyena və sağlamlığın qorunması baxımından təminat verən binalarda saxlanmaq;
- 5) zəruri tibbi yardım, qida, paltar, habelə qohum-tanışla yazışmaq imkanı almaq (bilavasitə qarşı tərəf və mübadilə məntəqələri vasitəsilə, yaxud hamı dövlətlər və ya onların substitutu - Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi vasitəsilə)¹ öz vərdislərinə, millə adətlərə və dini mərasimlərə riayət etmək, habelə kənardan maddi yardım almaq;
- 6) onları hakimiyət orqanları qarşısında təmsil etməli olan vəkillərini hər altı aydan bir sərbəst surətdə gizli səsvermə yolu ilə seçmək (hərbi əsir olan zabitlər istisna təşkil edir; onların təmsilçisi hərbi rütbəcə daha böyük olan əsir zabitdir).

Maddə 23. Hüquq pozuntusu törətdikdə hərbi əsirləri intizam məsuliyyətinə yalnız düşərkənin rəisi və ya onun təyin etdiyi zabit cəlb edir, cinayət törədən hərbi əsirləri isə ancaq Azərbaycan Respublikasının qanun üzrə lazımı qaydada təsis olunmuş hərbi tribunalı məhkum edə bilər.

IV Fəsil. Yaralılardan və xəstələrin müdafiəsi.

Maddə 24. Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları hər bir vaxt, xüsusən də döyüşdən sonra yaralılarını və xəstələri tapıb müəyyən yerə gətirmək, habelə onları qarətdən və pis rəftardan qorumaq üçün mümkün olan bütün tədbirlərin görülməsini təmin edirlər.

Maddə 25. Bu Qanunun müddəaları yaralılara və xəstələrə onların mülki şəxs və ya hərbi əsir olmalarından asılı olaraq şamil edilir.

Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları statusundan asılı olmayaraq yaralıların və xəstələrin vəziyyətinin tələb etdiyi tibbi yardımı və qulluğu bütün hallarda maksimum qısa müddətdə təmin edirlər.

Maddə 26. Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları aşağıdakıları birbaşa vətənə qaytarırlar:

- 1) əqli və fiziki qabiliyyətinin bərpası mümkün olmayan sağalmaz yaralıları və xəstələri;
- 2) hərbi əməliyyatlarda sonrakı iştirakı istisna edən bədən xəsarəti almış yaralıları.

Maddə 27. Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları münaqişədə iştirak edən qarşı tərəfə mənsub yaralıları və xəstələri tam müalicə etdikdən sonra xüsusi ayrılmış yerlərdə saxlayırlar.

V Fəsil. Ölənlər və itkin düşənlər.

Maddə 28. Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları münaqişədə iştirak edən qarşı tərəfin itkin düşənlər kimi qələmə verdiyi şəxslərin axtarışına ilk imkan yaranan kimi, ən keci fəal hərbi əməliyyatlar qurtaran kimi başlayır, belə şəxslərin axtarışına kömək göstərmək məqsədilə onlara dair bütün məlumatı qarşı tərəfə bilavasitə, hami dövlətlər və ya onların substitutu-Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi vasitəsilə təqdim edirlər.

Maddə 29. Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları zəruri tədbirlərin görülməsini təmin edirlər ki:

- 1) axtarılan şəxsin tutulub-tutulmadığından, həbsxanaya salınıb-salınmadığından, yaxud ölüb-ölmədiyindən asılı olmayaraq bütün hallarda onun barəsində məlumat toplansın və qeydə alınsın;
- 2) itkin düşən şəxslərə dair düzgün məlumat və onların barəsində sorğular qarşı tərəfə bilavasitə, yaxud hami dövlətlər və onların substitutu - Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi vasitəsilə təxirə salınmadan təqdim edilsin;
- 3) dövlətin vətəndaşları olmayan və yaralardan, yaxud həbsdə ölmüş, ölümünün səbəbi hərbi əməliyyatlarla və ya işgalla bağlı olan şəxslərin cəsədləri lazımi ehtiramla dəfn edilsin, dəfn və məzarlar barəsində bütün məlumatı müvafiq dəfn xtdməti qeydə alsın;
- 4) məzarların siyahıları, qəbiristanlarda və başqa yerlərdə dəfn edilmiş hərbi əsirlərə dair bütün məlumat bu hərbi əsirlərin mənsub olduğu tərəfə verilsin;
- 5) göstərilən şəxslərin cəsədlərinin dəfn edildiyi yerlər gələcəkdə tərəflərin və ya ölənlərin yaxın qohumlarının xahişi ilə onların cəsədlərinin və şəxsi əmlakının qaytarılması məqsədilə beynəlxalq hüquq normaları ilə nəzərdə tutulmuş qaydada saxlanılsın və nişanlansın.

VI Fəsil. Yekun müddəaları.

Maddə 30. Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları mülki müdafiəyə və bütün kateqoriyalardan olan hərbi qulluqçuların hazırlanmasına dair dərş proqramları çərçivəsində bütün vətəndaşların bu Qanunun müddəalarını daim öyrənməsini təmin edir.

Əgər Azərbaycan Respublikası silahlı münaqişənin tərəflərindən biri olarsa, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin bu münaqişənin həllinə cəlb edilən şəxsi heyətinə və bu cür münaqişə zonasında olan mülki əhaliyə lazımi təlimat verilir.

Maddə 31. Bu Qanunun müddələrinin pozulmasına görə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq surətdə təqsirli şəxslər intizam, inzibati və ya cinayət məsuliyyəti daşıyırlar.

Maddə 32. Okər silahlı münaqişə dövründə Azərbaycan Respublikasını nəzarət etdiyi ərazidə ayrı-ayrı şəxslər girov götürmək qadağanını pozarsa, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanı edirlər.

Maddə 33. Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları bu qanunun müddələrini pozan hər hansı hərəkətin qarşısını həmin hərəkəti kimin etdiyindən asılı olmayaraq dərhal almalnları onların təxirsiz azad olunmasını və geri verilməsini təmıdırlar.

Azərbaycan Respublikası hər bir belə halda fəaliyyətsizlik üçün cavabdehdir.

Maddə 34. Bu Qanunda nəzərdə tutulan qaydalar Azərbaycan Respublikasının iştirak etdiyi beynəlxalq müqavilədə müəyyənləşdirilmiş qaydalara zidd gəlsə, onda beynəlxalq müqavilənin qaydaları tətbiq olunur.

Bu Qanunda nəzərdə tutulmayan hallarda Azərbaycan Respublikası mülki şəxsləri və hərbi əsirlərin hüquqlarını beynəlxalq hüquq prinsiplərinə, xalqlar arasında yaranmış sivilizasiyalı adətlərə, insanlıq qanunlarına və ictimai vicdanın hökmünə əməl edərək qoruyur.